

שיבת הפתיחה של האסיפה המכוננת

ט"ו בשבט תש"ט (14 פברואר 1949)

ירושלים, בית הסוכנות היהודית, שעה 16

א. הטקס

1. נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר חיים וייצמן נכנס לאולם ותופס את מקומו.
2. "התקוה".
3. נאום ד"ר חיים וייצמן.
4. הצהרת הצירים.
5. בחירת יושב-ראש.
6. דיונים.
7. נעילה.
8. "התקוה".

ב. נאום הפתיחה של נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר חיים וייצמן

הזאת: ועידת קאטוביץ והקונגרס הציוני הראשון.

הדרך הזאת הביאה לידי יצירת ההסתדרות הציונית העולמית, זה בית-היוצר למפעל ההגשמה, ולהקמת הסוכנות היהודית, זהו המוסד המדיני העליון והמכשיר ההתיישבותי הגדול של התנועה הציונית, אשר בביתה אנו מתכנסים הערב. בלשון החוזה הגדול של המדינה היהודית בתקופתנו, היתה זו מדינה יהודית בדרך. בלכ" תנו בדרך החיא השגנו את הצהרת בלפור, זו ההכרה החיצונית הראשונה בזכותנו לתקומה לאומית בארץ אבות.

הדרך השניה היתה דרך המעשה החי והמגשים, בה הלכו אלה שקצרה רוחם לחכות לריכוז כוחות העם בגולה ולהכרת אחרים בזכותו. הם ביקשו לדחוק את הקץ — העפילו לעלות לארץ וחתרו להביא גאולה לעמם בפועל כפיהם ממש, בזיעת אפם ובדמם. אלה היו החלוצים הראשונים, הביל"ויים וכל החוננים על דגלם, מפלסי נתיבות העליה ומניחי יסודות הבנין. בעקבותיהם הלכו דורות העליה וההתיישבות הבאים,

ברגש של יראת כבוד והדרת קודש אני קם לפתוח את האסיפה המכוננת של מדינת-ישראל, את כנסת-ישראל הראשונה בימינו, בעיר הנצחית ירושלים.

ברגע הגדול הזה בתולדות עמנו ניתן שבח והודיה לאלהי ישראל שבחסדו זכינו לראות בגאולה לאחר דורות של סבל ויסורים.

מעמד זה הוא פרי ההתעוררות הכבירה של הרצון הלאומי שקמה בעמנו בדורות האחרונים. לפני כשבעים שנה היה האות. מיטב בני האומה, מנהיגי הדור הנעלמים והאלמונים, קמו להגשים את חלום הדורות של שיבת ציון וחדוד הקומה מיות הלאומית.

בשתי דרכים פעל מאמץ ההגשמה.

הראשונה היתה דרך התעוררות הלבבות, השיבה למקורות הרוח של המסורת היהודית, החייאת השפה והספרות העברית, כינוס כוחות העם הפזורים לאגודה אחת, פעולת חינוך ותעמולה, הכרה בשער-בת-רבים על זכותנו ההיסטורית ורכישת עזרתם ותמיכתם של שליטי עולם. שני כינוסים גדולים שימשו תחנות מכריעות בדרך

שממותיה. נעלה את משאת נפשנו זאת בראש מעיינינו ונכוון אליה את כל הגיגינו ומעשינו.

מה כבדה האחריות המוטלת על הבית הזה. את הדבר שהתחלנו באותו יום לפני תשעה ירחים אנו משלימים הערב: חידוש ממלכת ישראל. אנו משתמשים בדפוסים של חיי מדינה שנתגבשו במסורת העולם הנאור של זמננו. אבל אנו יודעים היטב כי דפוסים אלה יוצרים בקרבם מרוח מורשת ישראל.

בעולם הקדמון נשאה ארצנו הקטנה הזאת את דגל המרד הרוחני נגד שלטון העריצות וכוח הזרוע שהשתולל סביבה. תורת ישראל וחזון נביאי ישראל קבעו מוסר חדש ביחסי אדם והנ-היגו משטר חדש בחיי החברה האנושית. סמכות המלך בישראל היתה מוגבלת ע"י התורה והמ-סורת. נביאי ישראל לא נרתעו מלדבר משפטים עם מלכים ורוזנים ובשבט לשונם הגנו על עני ומקופה. גר ועבד, יתום ואלמנה.

עצם מוסד המלוכה היה למורת-רוח למאשריה הרוחניים של האומה. "לא אמשול אני בכם ולא ימשול בני בכם, ה' ימשול בכם", קורא השופט באזני העם. אזהרת הנביא איש הרמה על סכנות העריצות מצלצלת באזני העם עד דור אחרון.

התקוממות זו נגד שלטון יחיד בישראל מקורה ברעיון הנעלה, שאומה בתי-חזרין המקבלת עליה מרותו של חוק ומשפט צדק אינה זקוקה לשום כפייה מלמעלה למען תוכל לחיות חיי חברה מתוקנים. אם עיקר שרשה של חוקת המדינה החדשה היא בהגבלת סמכותו של המלך, הרי המשטר הקדמון של העם העברי אב הוא לחור-קות העולם הנאור.

והנה נפל בגורלו של דורנו זה לחדש את של-שלת חיי החרות שנותקה בזרוע עריצים לפני כאלף ותשע מאות שנה. אינני יודע במה זכה דוקא דורנו זה שיבוא לידו לקיים את המאויים והכיסופים של כל הדורות הקודמים שנמקו בחשכת הגלות. אפשר זכינו לכך בשל כל התל-אות והפורענויות, הסבל והייסורים, שהיו מנת-חלקנו בשבעים השנים האחרונות. עת נגדע מגוף עמנו אבר אחר אבר עד שהושמד באחרונה שליש העם כולו. אין אומה בעולם שנתנסתה בייסורים ובעינויים כמונו, עד שנתקיים בנו סוף-סוף חזון שאר-ישוב. אבל מפני שאנחנו השאר, אחרית

עד שנוצר הישוב רבי-האונים הזה אשר בחלבו ובדמו, בזכות גבורתם וקרבתותיהם של בני-הקים את מדינת-ישראל.

אף ההולכים בדרך השניה יצרו מסגרות של אירגון ומוסדות לשלטון עצמי — ועדי המוש-בות והערים, כינוסי הישוב החדש, אסיפת-הנב-חרים והוועד הלאומי, שגם הוא שכן בבית הזה. שתי הדרכים נתאחדו זה מכבר וכשתי זרועות של גוף אחד חיזקו זו את זו, עד שבא היום הג-דול שמלפני תשעה חדשים, יום ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948, בו הכרזנו על עצמאותנו ועל הקמת מדינתנו — ותהי אחדות שני היסודות שלמה.

בימים ההם, כשמסביבנו דם ואש ותימרות עשן, מלחמת ערב לנו מבחוץ ותוהו שהורי-שלטון המנדט מבית, לא יכולנו לערוך בחירות ולהקים את המדינה על יסודות של קבע. הוקם שלטון זמני, מורכב ממוסד מחוקק ומוסד מבצע, ששאב את סמכותו מבחירות קודמות. בשלטון הזמני הזה התחברו והתמזגו יחד שני המוסדות העליונים הקודמים — הנהלת הסוכנות היהודית והוועד הלאומי.

היום אנו ניצבים על סף תקופה חדשה. יצאנו מפרוודור המשטר הזמני ואנו נכנסים לטרקלין של המשטר הדמוקראטי המסודר והקבוע. הכנסת הזאת נבחרה ע"י כל קהל אזרחי ישראל. רצון העם כולו בא לידי ביטוי חפשי ומלא בבחירות האלו. אנו ניגשים להקים את בניינו הממלכתי על יסודות הוגנים ואיתנים — יסודות של חופש, שוויון, אחריות הדדית ומשמעת משותפת. לא עוד ישוב של שבט חלוצים בודד הכפוף לשלטון זר בחר בכנסת הזאת. היא נבחרה ע"י עם עצמאי היושב בארצו החפשית.

את העם הזה יש לראות כקיבוץ גלויות, כי אין עדה יהודית ברחבי תבל שאין ליצאיה חלק במדינת-ישראל. בעצם הימים האלה, לאשרנו ולשמחת לבנו, נכנסים בשערי הארץ הפתוחים לרווחה אלפים ורבבות מאחינו הבאים מארצות קרובות ורחוקות. אנו תקוה ותפילה, כי קיבוץ גלויות זה ילך ויתרחב ויקף המונים יותר ויותר גדולים של בני עמנו, אשר יכו פה שורש ויטו שכם עם כולנו לבנין מדינת-ישראל ולהפרכת

גם בחיי העולם. בשורת עידוד ותקווה טובה יוצאת בשעה זו מן הבית הזה, מעיר הקודש הזאת, לכל הנרדפים והמדוכאים בעולם כולו הנא-בקים על חרות ושיוון. יש שכר למלחמת מצוה. אם אנחנו, העם הדווי והסחוף, המדולדל והנדכא, זכינו למעמד זה, יש תקווה לאחריתם של כל הנושאים נפשם לדין צדק.

מן הבית הזה, מעיר הקודש הזאת, בשעה הגדולה הזאת, אנו שולחים ברכת-אחים לכל פזורי עמנו הנידחים בקצווי תבל. אנו מושיטים ידנו לשלום עם המדינות השכנות, לידידות עם כל אומות העולם השוחרות שלום. ברכתנו ותור-דתנו שלוחות לכל המדינות הגדולות והקטנות שהכירו בישראל, ואנו מקדמים בברכה גלבבת את נציגי המדינות הזרות וראשי הדתות שהואילו לכבד את המעמד הזה בנוכחותם.

אישי הכנסת! שאו ברכה לכינוסכם הראשון. זכרו כי עיני כל העם היהודי אליכם נשואות וכי הכיסופים והתפילות של דורות עברו מלוות את צעדיכם. מי יתן והיינו כולנו ראויים לגודל השעה ולכבוד האחריות.

ובטרם נגיש לעבודתנו נעלה בזכרוננו את מנהיגי העם ומוריו, אבות התנועה וקברניטי המפעל, אשר חזונם ופעלם הביאונו עד למעמד הזה. נפקד במיוחד את מנהיג התנועה, יוצר הציונות המדינית, תיאודור הרצל; את חברו, תובע עלבון עמו, מאכס נורדוי; את נחום סוקר-לוב; את מורנו-מוכיחנו אחד-העם; את גאון שירתנו ותרבותנו הלאומית חיים-נחמן ביאליק; את מחייה לשוננו העברית, אליעזר בן-יהודה; את עמוד הנאמנות לציון, מנחם אוסישקין; את פאר יהדות ארצות הברית, לואיס בראנדייס; את הנדיב הגדול, אבי ההתיישבות, אדמונד רוטשילד.

ייזכרו כל אחינו ואחיותינו, בשוב ובתנועה הציונית, שהלכו לעולמם ולא זכו להגיע אתנו יחד עד הלום. נעמוד דום ונפקוד ברטט של קדושה את זכר בנינו ובנותינו, היקרים והא-הובים, אשר בגבורת עלומים מסרו את נפשם על תקומת מדינת-ישראל והגנתה.

הכנסת הראשונה למדינת-ישראל פתוחה!

כפולה ומכופלת רובצת עלינו. מוטל עלינו למלא את החלל הנורא שנוצר בחיי עמנו עם רצח טובי בניו, נוצרי רוחו ונושאי תרבותו.

אנחנו העם שנתן פעם לעולם כולו את בשורת הרוח שהיתה ליסוד התרבות האנושית. עינו הבוחנת של העולם צופה עכשיו אלינו לראות איזו דרך נבחר לנו בסידור חיינו, מה דמות נעצב למדינה שלנו. אנו קשובה לשמוע אם תצא בשורה חדשה מציון ומה תהיה הבשורה.

אכן לא קלים הם חבלי הלידה של בשורה חדשה. בשורת הרוח היוצר רואה אור רק לאחר הרבה עמל ויגיעה, סבל ותלאה. כוח היצירה של עמנו עומד במבחן חדש וחמור. חוקת-יסוד זו שהוטל על הכנסת לקבוע לישראל היא אבן-בוחן ראשית.

לאחר שהשתתפנו במלחמות הרוח הגדולות של המין האנושי כולו, לאחר שמסרנו את נפשנו ושפכנו דמנו על שחרור עמים רבים, כבשנו לנו את הזכות לעמול וליצור לביטוי עצמיותנו הלאומית, וכאומה חפשית ושוויוניות לתרום את תרומתנו לאוצר הרוח של העולם כולו.

הבה ונשקוד קודם-כל להגדיל את כוח יצירתנו ע"י הרמת קרן המדע והמחקר במדינת-ישראל. מדע ומחקר הם יסודות היצירה האנושית כולה. את כל החיל שעשינו במדע ובמחקר בקרב אומות העולם עלינו לגייס עכשיו לבנין מולדתנו. אך עם כל החשיבות המכרעת של המדע לא בו בלבד ניוושע. עלינו לבנות גשר חדש בין המדע לבין רוח האדם. "באין חזון ייפרע עם", ועדים אנו לאן מובילה ההתקדמות המדעית שאין חופף עליה חזון מוסרי: אל הפצצה האטומית המאיימת להחרیب תבל ויושבי בה.

כל ימי עמלתי וחתרתי לעשות את המדע והמחקר יסוד למפעלנו הלאומי. אבל ידעתי גם ידעתי כי מעל למדע יש ערכים נשגבים אשר רק בהם מרפא לנגעי האנושות — ערכי צדק ויושר, שלום ואחוה.

"ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

יום גדול היום הזה בחיינו. אל ייחשב הדבר לנו ליהירות יתירה, אם נאמר כי יום גדול הוא

ג. הצהרת הצירים

ולמלא באמונה את שליחותי באסיפה המכוננת, ואחר הוא קורא בשמות הצירים וכל אחד קם ואומר: אני מתחייב.

נעדרים הצירים הבאים: ד"ר יוסף בורג (החזית הדתית המאוחדת), הגב' גולדה מאירסון (מפלגת פועלי ארץ-ישראל), מר בנימין מינץ (החזית הדתית המאוחדת), מר שמואל מרלין (תנועת החרות), מר אליעזר קפלן (מפלגת פועלי ארץ-ישראל), הגב' יהודית שמחוני (מפ"ל) לגת פועלי ארץ-ישראל.

נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר ח. וייצמן: הנני מבקש את מזכיר הממשלה לקרוא את נוסח הצהרת הצירים.

מזכיר-הממשלה ז. שרף:

אחר קריאת נוסח הצהרת הצירים אקרא כל ציר בשמו, והוא ישיב: אני מתחייב.

מזכיר הממשלה קורא את נוסח ההצהרה: "אני מתחייב להיות נאמן למדינת-ישראל

ד. בחירת יושב-ראש

נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר ח. וייצמן: אני מודיע שמר שפרינצק נבחר ליושב-ראש האסיפה המכוננת.

בבקשה, מר שפרינצק, לעלות לכסא היושב-ראש.

יו"ר האסיפה המכוננת מר י. שפרינצק: כבוד האסיפה המכוננת;

אני מודה על האמון ששמתם בי בהטילכם עלי תפקיד זה. מרגע היבחרי אני רואה את עצמי אחראי בפני כולכם, כל נבחרי האסיפה המכוננת, כל שלומי אמוני עצמאות ישראל. במיטב יכולתי ובלא כוונה ופניה עצמית אעשה הכל כדי לקיים את האמון ששמו בי ולעמוד במבחן האחריות שהטלתם עלי. תפילתי שכוונתי לא תיפגם. אני משתחוה לאסיפה המכוננת של עם ישראל וישראל ואני מודה על הכבוד שזיכתם אותי. כבוד זה מחייב. הוא מחייב את הכל, ועל כולם את אלה שנבחרו לנהל את המוסד הזה, שעליו הוטל לכונן את חיי ישראל וישראל. (מחיאות כפיים).

נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר ח. וייצמן: נעבור לבחירת יושב-ראש האסיפה המכוננת. את מי מציעים?

א. בהיר (מפא"י):

אני מציע שהאסיפה המכוננת תבחר בישיבתה הרא-

א. בן-אליעזר (תנועת החרות):

אני מציע שהאסיפה המכוננת תבחר בישיבתה הראשונה נשיאות מורכבת מחמישה אנשים: נשיא המועצה, יו"ר ושלשה סגנים.

נשיא מועצת-המדינה הזמנית ד"ר ח. וייצמן:

לדעתי יכולים אנו לבחור את היושב-ראש ואחר כך נעבור לבחירות אחרות. ישנו מועמד אחד, מר יוסף שפרינצק, מי בעד ירים את ידו.

הצבעה

מר יוסף שפרינצק נבחר ליושב-ראש האסיפה המכוננת.

ה. סגנים ליושב-ראש

הזמני של מועצת-המדינה הזמנית, כל עוד לא החליטה האסיפה המכוננת אחרת. בתקנון מועצת-המדינה הזמנית נאמר בדבר הנשיאות: "נשיאות המועצה תהא מורכבת מנשיא המועצה, יושב-ראש ושלשה סגנים. היושב-ראש ושלוש הסגנים ייבחרו על ידי המועצה מבין חבריה שאינם חברי-הממשלה". כל עוד לא החליטה האסיפה המכוננת במפורש לשנות את הסעיף הזה, אין האסיפה המכוננת, בהתאם לחוק, יכולה לקבוע כל הרכב אחר של נשיאותה.

מ. גרובובסקי (מפא"י):

לפי חוקת-המעבר ולפי החוק של מועצת-המדינה

מ. גרובובסקי (מפא"י):

אני מציע לבחור בשני סגנים.

הרב ק. כהנא (החזית הדתית המאוחדת):

אני מציע לדחות את בחירת הסגנים לישיבה הבאה. הוועדה המתמדת תוכל לדון בשאלת מספר הסגנים ואחר כך נוכל לגשת לבחירתם.

מ. בגין (תנועת החרות):

הריני מתכבד להסב את תשומת-לבה של האסיפה המכוננת לכך, שלפי פקודת המעבר שנתקבלה במועצת-המדינה הזמנית מחייב את האסיפה המכוננת התקנון

ישיבת הפתיחה של האסיפה המכוננת, ט"ו שבט תש"ט (14 פברואר 1949) — סגנים ל"ר (בן-אהרן, פנקס, שפרינצק, מרידור, קוק, בן-גוריון, בגין, רוזנבליס, סרלין, גניחובסקי) —

שר-המשפטים פ. רוזנבליס:

אם הכוונה היא להחליט היום על ההרכב הסופי של הנושאות, הרי על המציעים זאת להציע קודם-כל לבטל את הסעיף הזה בתקנות מועצת-המדינה הזמנית, ואחר כך להביא להצבעה את ההצעה בדבר שני סגנים.

ה"ר י. שפרינצק:

הרב ק. כהנא הציע להחליט בשאלת הסגנים ביישיבה הבאה של האסיפה המכוננת.

הצבעה

32 — בעד הצעת הרב ק. כהנא

48 — נגד

ההצעה לא נתקבלה.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

אני מציע לוועיבר את בעיית קביעת מספר הסגנים לוועדה המתמדת.

ה"ר י. שפרינצק:

אבקש את חברי האסיפה המכוננת לבדוק את הצעותיהם לפני שהם מציעים אותן. — הרי רק עתה החלטנו לא לדחות את בחירת סגני-ה"ר לזמן אחר.

ה. קוק (תנועת החרות):

לאחר הסברתו של שר-המשפטים אינני רואה גיד בין דברי ראש-הממשלה הזמנית ובין דברי שר-המשפטים. אני מסכים לכך, שהאסיפה המכוננת היא בעלת סמכות מלאה (ה"ר יוסף שפרינצק: סלח לי, אמור מהי הצעתך). לאחר דברי שר-המשפטים אי-אפשר כרגע להמשיך בהצבעה, אלא יש צורך בהצעת שינוי חוק, ואז אפשר יהיה להצביע.

ה"ר י. שפרינצק:

כל דבר אשר תחליט עליו האסיפה המכוננת יהיה לגאלי, ואני מבקש את חברי האסיפה המכוננת לא לדבר על "לגאליסטיות", לא ניכנס לויכוח לגאליסטי. יש הצעות פשוטות: לבחור שנים, שלשה או ארבעה סגנים. על זאת נצביע. אך אני דוחה כל דיון בשאלה זו. לפנינו עבודה גדולה. עוד גידן בהרחבה בהגדרת תפקידי ה"ר, תפקידי הסגנים — אם במסגרת התקנון או במסגרת החוקה. עכשיו אנחנו מצביעים על דבר פשוט — מספר סגני ה"ר. על מספר הסגנים יכולה לבוא כל הצעה שהיא, עתה נעבור להצבעה.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

אני מציע הפסקה.

א. מ. גניחובסקי (החזית הדתית המאוחדת):

אני מציע הפסקה להתייעצות,

הזמנית, נתבטלה מועצת-המדינה הזמנית כרגע שנתכנסה האסיפה המכוננת, ועל ידי כך נתבטלו כל המוסדות הנובעים ממנה — מלבד הממשלה, הקיימת עד שתורכב ממשלה חדשה. לפי זה בוטלו הנשיאות וכל הוועדות ולכן אין להסתמך על חוקת מועצת-המדינה הזמנית, ועתה רשאים אנו להציע סדר יום אחר.

י. בן-אהרן (מפ"ם):

אני מציע להפסיק את הויכוח ולעבור להחלטה על ההצעה.

ד. צ. פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

אני מתנגד להפסקת הויכוח. אבקש מאת האסיפה המכוננת הנכבדה שלא להנהיג מראשית ישיבותיה את מנהג הגיליוטינה לגבי בירורים וויכוחים. הושמעה כאן דעה שבחירת סגנים ליושב-ראש טוב לה להתברר בוועדה המתמדת לפני שתבוא הבית המכובד הזה. אני מציע איפוא להקדים לכל בחירה אחרת את בחירת הוועדה המתמדת, אשר — כנהוג בכל משטר פרלמנטרי — תביא את הצעותיה לפני הבית.

ה"ר י. שפרינצק:

מי בעד הפסקת הויכוח ירים את ידו.

מי נגד הפסקת הויכוח?

י. מרידור (תנועת החרות):

עדיין לא דיבר איש נגד הפסקת הויכוח.

ה. קוק (תנועת החרות):

זוועדה לסדר-היום: היות והנקודה שעורר מר בגין היא נקודה משפטית, והיות ותשובת מר גרובובסקי לאותה נקודה לא כוונה, לדעתי, לנקודה שעורר מר בגין, הנני מבקש את חוות-דעתי המשפטית של שר-המשפטים.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

אין כאן שאלה משפטית שמומחה מוסמך לענות עליה. האסיפה המכוננת היא סוברנית ואינה קשורה עוד להחלטות מועצת-המדינה הזמנית, אם היא מחליטה אחרת. גם אילו היה הסעיף בדבר הנשיאות חלק של התקנון למועצת-המדינה הזמנית, הרי האסיפה המכוננת מוסמכת לבטל אותו. אם האסיפה תחליט שיהיו 4, 6, 2 סגנים או סגן אחד, הרי עליידי כך היא מבטלת את הסעיף ההוא, וסמכותה המלאה לבטל ולשנות אינה זקוקה לשום חוות-דעת של מומחה משפטי. זוהי אסיפה סוברנית, וההצעה לבחור שני סגנים או כל מספר אחר חוקית בהחלט, והדבר תלוי אך ורק בזאת, אם האסיפה המכוננת תחליט כך או אחרת.

מ. בגין (תנועת החרות):

בקשנו חוות-דעת משפטית. אבקש לעמוד על הסייג המשפטי.

היו"ר י. שפרינצק:

אין צורך בהתייעצות, הכל יודעים מה מציעים, השאלה הנידונה אינה דורשת דיון עמוק, אלו הן רק הצעות על מספרים.

מ. בן-עמי (הספרדים):

רצוני לדעת, אם הבחירה היא אישית או על בסיס של סיעות. הוצע לבית ששאלה זו תעבור לוועדה המתדת. הצעה זו מתקבלת על הדעת, שכן בוועדה המתדת אפשר יהיה לברר את כל ההצעות.

היו"ר י. שפרינצק:

הישיבה החליטה ברוב דעות שבענין הגידון אין דיון ואין ויכוח, ואבקש אתכם לא להכניס אותנו בעקיפין לדיון.

י. גיל (הציונים הכלליים):

אין זכות חוקית ליו"ר האסיפה המכוננת להביא עכשיו שאלה זו להצבעה. שמענו חוות-דעתו של שר המשפטים, ואנו חוששים לחוקיותה של הצבעה זו.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

בשם סיעת הציונים הכלליים אני מבקש הפסקה. כשסיעה מבקשת הפסקה — יש לתיתה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מקווה, שנביא שאלה זו לידי גמר.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

רבותי, נדמה לי שלא כדאי להחריף ענין שאפשר לסדר אותו בלי כל החרפה. איפשרו את בחירת היו"ר בלי הפסקה והתייעצות. אנחנו מבינים שלפני בחירת היו"ר לא רצו בהפסקה, אך כאן מדובר על אישים, נציגים, צריך לקרוא גם בשמות. אם יש סיעות המבקשות הפסקה, כדי שיוכלו להיוועץ, יש להיענות לבקשתן. אי-אפשר לקרוא בשם בלי התייעצות.

י. בן-אהרן (מ"מ):

קודם נצביע.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מבקש את כולכם לשמור על המסגרת של ישיבה ראשונה של האסיפה המכוננת והריני מבטיחכם כי כל חבר האסיפה המכוננת ייהנה מזכותו לרשות הדיבור. אבקש להימנע מקריאות-ביניים. גם המציע הפסקה צריך להביא בחשבון את המסגרת הטכנית של ישיבה זו. (י. סרלין: גם מי שהציע לבחור עתה סגני-יו"ר היה צריך לקחת זאת בחשבון).

ביקשתי — להימנע מקריאות-ביניים.

מ. גרבובסקי (מפא"י):

אני מציע שהערב נצביע על מספר הסגנים, ואת השמות נקבע מחר.

י. מרידור (תנועת החרות):

אדוני מנצל חגיגות אסיפה זו...

היו"ר י. שפרינצק:

מי בעד הצעה זו?

י. גיל (הציונים הכלליים):

לפני ההצבעה יש לבטל את תקנון מועצת-המדינה הזמנית, כפי שהסביר שר-המשפטים.

מ. בגין (תנועת החרות):

כאשר מציעים הצעה ורוצים להצביעה, צריך לאשר לגמק — בעד ונגד.

היו"ר י. שפרינצק:

הצבעה

— 60 בעד הצעת מר גרבובסקי

— 2 נגד

ההצעה נתקבלה.

א. בן-אליעזר (תנועת החרות):

יש כאן סיעה בת 14 איש, אשר בוודאי היתה מצביעה נגד הצעה זו, אבל לא ניתנה אפילו שהות כלשהי להצביע.

היו"ר י. שפרינצק:

יש לך רשות לבקש להצביע פעם שניה, אם הנך חושב שלא היתה לך אפשרות להצביע. מר גרבובסקי הציע שהערב נקבע רק מספר הסגנים, ואת בחירתם נדחה לישיבה הבאה.

הצבעה

— 53 בעד הצעת מר גרבובסקי

— 17 נגד

ההצעה נתקבלה.

י. גיל (הציונים הכלליים):

אנחנו מבקשים תשובת היו"ר להודעת שר-המשפטים מר רוזנבלט.

היו"ר י. שפרינצק:

נתקבלה הצעת מר גרבובסקי, שהערב אנו קובעים את מספר הסגנים, ומחר, בישיבה הקרובה ניקוב בשמות הנבחרים.

היו"ר י. שפרינצק:

מר גלוסקא, לא נתתי לך רשות-הדיבור! מה שקראתם — היא תכנית-הטכס. זה לא סדר-היום. זה רק טכס פתיחת הישיבה הזאת ואל יחליפו זאת בסדר-היום. התפקיד המעשי הראשון של האסיפה המכוננת הוא — לבחור בהנהלתה. בחרנו ביושב-ראש. עכשיו דנים על הסגנים ומספרם — ואין מקום להתרגשות הרבה. הצעות נוספות חוכלנה לבוא במשך הדיון.

ישנן שתי הצעות: על ארבעה סגנים ועל שני סגנים.

ה. קוק (תנועת החרות):

אני מציע הצעה שלישית: שלשה סגנים.

היו"ר י. שפרינצק:

אתן לכל ציר 3-4 רגעים להנמקה.

רשות-הדיבור למר בגין — להנמקת הצעתו בדבר ארבעה סגנים.

מ. בגין (תנועת החרות):

במועצת-המדינה הזמנית היתה נשיאות מורכבת מנשיא-המועצה, מיושב-ראש המועצה ומשלשה סגנים. אף-על-פי שחלוקת התפקידים בין הנשיא לבין היושב-ראש לא נקבעה באופן סופי, הריני סבור, שהאסיפה המכוננת צריכה גם היא לבחור בנשיא. עדיין לא נקבעה חוקת המדינה, וייתכן שלפי תקדימים שהיו בארצות אחרות, אם נחליט לפעול לפיהם, יוטל על נשיא זמני פה המכוננת — בהתאם להחלטתה — למלא באורה זמני תפקיד של נשיא המדינה. כמו כן הנני מציע לבחור בשלושה סגנים ליושב-ראש, כדי לאפשר לכל הסיעות הגדולות להשתתף בנשיאות האסיפה המכוננת. בשם הסיעה של תנועת החירות מיסודו של הארגון הצבאי הלאומי אני מציע, איפוא, לבחור נוסף על היושב-ראש שכבר נבחר, בנשיא האסיפה המכוננת ובשלושה סגנים.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור למר הלל קוק להנמקת ההצעה בדבר בחירת שלושה סגנים.

ה. קוק (תנועת החרות):

אני רוצה לחזור על הנקודה המשפטית.

היו"ר י. שפרינצק:

אין צורך בכך, החלטת האסיפה המכוננת — היא משפט. אמרתי כי יותן לבעלי ההצעות לנמק את הצעותיהם: על ארבעה סגנים, על שלושה סגנים ועל שני סגנים. ההנמקה בעד ארבעה ובעד שלושה סגנים כבר ניתנה.

רשות הדיבור למר רובין להנמקת ההצעה בדבר שני סגנים.

היו שתי הצעות: אחת על ארבעה סגנים ושניה על שני סגנים. אחר ההצבעה, זשמצו על הודעתו של שר-המשפטים.

מ. בגין (תנועת החרות):

לא הובאו כל נימוקים בקשר למספר הסגנים, ולכן אי-אפשר להצביע.

היו"ר י. שפרינצק:

אלה אשר יצביעו ידעו מדוע יצביעו כך ולא אחרת.

מ. בגין (תנועת החרות):

הוצעו שתי הצעות, אשר אחת מהן מסתמכת על תקנון ישן. אני יודע שכבודו אינו מתחשב בדעתם של יוריסטים...

היו"ר י. שפרינצק:

מר בגין, הודעת שר-המשפטים נשמעה על-ידי האסיפה המכוננת. הציעו הצעה מסויימת והיתה הצבעה.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

אני מבקש רשות-הדיבור לענין זה לפני ההצבעה. למרות המעמד החגיגי אביע צערם של הרבה חברי רים על אופן ניהול האסיפה בסעיף זה. לאחר שענין זה לא היה בסדר היום — אף חבר ואף סיעה לא היו מוכנים לסעיף זה. הייתכן, איפוא, להכריע בצורה זו? ארשה לעצמי לומר שדבר זה אינו מתאים למעמד החגיגי, אם ייקבע מספר הסגנים בלי לקבוע את הרכב הנשיאות — הרי מוטב למסור את קביעת המספר לוועדה המתמדת.

היו"ר י. שפרינצק:

אני חושב לחובה להגיד למר ספיר, שהענין שייך לסדר-היום. היה ברור, וטבעי הדבר, שהענין ייכלל בו. שנית, את הודעתו הוא צריך היה למסור לפני שנגשו לדיון בענין זה.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

בקשתי רשות-הדיבור ארבע פעמים ולא קיבלתי.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו אנחנו עוברים להצעות. יש שתי הצעות: האחת על ארבעה סגנים, השניה על שני סגנים.

א. אלמליח (הספרדים):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לקרוא לפניכם את סדר היום (קורא את תכנית הט"ס). זהו סדר-היום שנשלח לכל הצירים. בסדר-היום הזה אין סעיף על בחירת סגנים.

ז. גלוסקא (התימנים):

אתמול שאלתי את מזכיר הממשלה — — —

ישיבת הפתיחה של האסיפה המכוננת, ט"ו שבט תש"ט (14 פברואר 1949)
— סגנים ליו"ר (רובין, קוק, שפרינצק, הררי, בגין, ספיר, כהן) —

ח. רובין (מפ"ם):

אנו חושבים לנכון, שהנשיאות — למען יעילות עבודתה, תהא מורכבת מיושבי-ראש ושני סגנים בלבד.

כן אנו חושבים לנכון, כי הסגנים ליושבי-ראש ייבחרו מקרב שתי הסיעות הגדולות. בהתחשב באופיים של האדונים מתנועת החירות, יש להניח שהעבר דה תנהל ביתר יעילות, אם מספר הסגנים יהיה שנים. הננו מציעים איפוא, לבחור בשני סגנים בלבד.

ה. קוק (תנועת החרות):

מאחר שלא נתת לי את רשות הדיבור לא נימקתי מדוע אני בעד שלושה סגנים. אני מקווה שהרשות בידי כעת לנמק את הצעת.

קשה לדבר כעת על צורת הממשלה החדשה, שהי בית הזה יקים. אולם אפשר להניח כי תהיה תנועת אופוזיציה וכי תהיה סיעה אחת בבית הזה, שתהא באופוזיציה לממשלה. ברצוני לומר שיהיה זה בלתי-בריא ובנגיד לכל הרוח, אשר בה אנחנו רוצים לבנות את המולדת המשוחררת, להקים הנהלה של האסיפה המכוננת, אשר תכלול בתוכה רק את באי-כוח הסיעות המשתתפות בממשלה.

יעילות הסדר הדמוקרטי, הצורך של חופש הביטוי, יעילות התחוקה אשר נצטרך לדון בה כאן — כל אלה מחייבים, לפי דעתי, סידור כזה שהצעת. אני מקווה שהבית הזה יעמוד מעל לחישובים מפלגתיים וכי שלוש הסיעות הגדולות (ויש לנו בבית הזה שלוש סיעות גדולות. כי ההבדל בין הסיעה הרביעית והשלישית, אם אפשר לקרוא לה שלישית, הוא קטן מאד — רק שני צירים) יהיו מיוצגים בנשיאות. ההבדל בין הסיעה הרביעית והסיעה שלאחריה הוא הבדל של מאה אחוזים — יש לנו פיי-שנים ממספר הצירים של הסיעה הבאה אחרינו.

לכן אני מציע, שיהיו שלושה סגנים ליו"ר, המייצגים את שלוש הסיעות הגדולות בבית זה.

היו"ר י. שפרינצק:

יש שלוש הצעות.

י. הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

לסדר ההצבעה: בתקנון שלנו כתוב, כי אין לדון בהצעה ואין להעמידה להצבעה, אלא אם הוצעה תחלה בוועדה שנושא ההצעה שייך לה.

היו"ר י. שפרינצק:

הענין הובא לתשומת-לב האסיפה המכוננת ולהחלטתה — וזהו עכשיו החוק.

מי בעד ארבעה סגנים?

מ. בגין (תנועת החרות):

אין הצעה כזאת. יואיל היו"ר לדייק במסירת ההצעה. יהיה זה לכבודה של האסיפה המכוננת.

היו"ר י. שפרינצק:

מי בעד הצעת מר בגין, שנוסף ליושבי-ראש ייבחרו נשיא האסיפה המכוננת ושלושה סגנים?

ה צ ב ע ה.

בעד הצעת מר בגין — 12

נגד — 68

ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

מי בעד הצעתו של מר קוק, לבחור בשלושה סגנים נוסף ליושבי-ראש?

ה צ ב ע ה.

בעד הצעת מר קוק — 11

נגד — 66

ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

מי בעד ההצעה לבחור בשני סגנים?

ה צ ב ע ה.

בעד ההצעה לבחור בשני סגנים — 75

נגד — 16

ההצעה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

עלינו לבחור, איפוא, בשני סגנים. בחירתם בישיבה הבאה, עתה עלינו לגשת לבחירת הוועדה המתמדת.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

היתה גם הצעה על ארבעה סגנים.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתנצל, לא ידעתי שישנה הצעה כזאת.

א. כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

מי נמנע?

היו"ר י. שפרינצק:

לפי בקשת מר אידוב כהן, אשאל מי נמנע בהצעה הקודמת על שני סגנים?
(הנמנעים מרימים יד).

ב-75 קולות בעד, 16 נגד ו-15 נמנעים נתקבלה החלטה על שני סגנים, אשר ייבחרו מחר.

היו"ר י. שפרינצק:

מי בעד ההצעה לבחור בארבעה סגנים?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לבחור בארבעה סגנים — 20

נגד — 36

ההצעה לא נתקבלה.

1. בחירת ועדה מתמדת

היו"ר י. שפרינצק:

ווציאה משורותיה את מר פרמינגר והגישה מכתב ליושב-ראש הקודם של מועצת-המדינה, שהוא היו"ר הנוכחי של האסיפה המכוננת, בדרישה להוציא אותו כציר מהאסיפה המכוננת ולהכניס במקומו מי שבא אחריו ברשימת המועמדים שלנו. לא יכול לקום פה אדם ולהכריז שהוא מייצג סיעה של קומוניסטים עבריים, דבר שאינו קיים בעולם, משום שמפלגה קומוניסטית נקראה על שם מקום ולא על שם עם. לכן אני חושב שאין מקום למר פרמינגר באסיפה המכוננת, מפני שהוא מייצג רק את עצמו.

היו"ר י. שפרינצק:

הוועדה המתמדת תברר את הענין; אולם עלינו קודם-כל לבחור בה. שמענו שמר אלישר יהיה בא"כוח סיעת הספרדים בוועדה המתמדת.

מי בעד הרשימה של חברי הוועדה המתמדת שקראתי אותה ירים ידו.

ה צ ב ע ה

הרשימה נתקבלה פה אחד.

ג. ניר-רפאלקס (מפ"ם):

בחרנו בוועדה מתמדת. כיצד יתקבלו החלטות בוועדה המתמדת?

היו"ר י. שפרינצק:

דבר זה ייקבע מיד עם התחלת הדיון בוועדה המתמדת. יש להניח, שהמודד בהצבעה יהיה מספר הצירים של כל סיעה וסיעה באסיפה המכוננת.

2. נעילה

הגענו היום, בראש השנה לאילנות, לירושלים עיר-קדשנו, מחוד-חפצנו.

ביום זה נטעו ילדינו עצים חדשים, עצי-דעת ועצי-חיים, לאומה לימים הבאים. גם אנחנו, נבחרי ישראל נטענו היום נטיעה חדשה. בפקודת הדורות שחלפו ולמען הדורות שיבואו, נטענו היום את האילן הנאה — אילן עצמאות ישראל. שומה על האסיפה המכוננת לטפח את העץ הזה ולדאוג לכך שיגדל וישא פרי ובצילו ישכון העם לבטח, ישכנו לבטח כל תושבי מדינת-ישראל.

עם נעילת הישיבה הראשונה של האסיפה המכוננת, נשלח את דברינו לכל פוריי האומה: שמע ישראל! עם ישראל חי וקיים והוא יקיים את תקוות הגאולה, התקווה הנושנה בת אלפים שנה!

(שירת "התקוה")

הישיבה ננעלה בשעה 18.00.

ועתה תרשו לי לעבור לבחירת חברי הוועדה המתמדת. הוגשה לי רשימה מטעם כל המפלגות, שאקרא אותה: זלמן רובשוב, שמואל דיין, בבה אידלסון, פנחס לוביאניק, זלמן אהרונוביץ, אריה בהיר, מאיר גרבוובסקי, יונה קוסי, אפרים תבורי, עדה פישמן, ישראל גורפינקל, בל רפטור, אליעזר פראי, יצחק בן-אהרן, משה ארם, הנס רובין, ד"ר יוסף בורג, דוד-צבי פנסק, הרב קלמן כהנא, מאיר דוד לוונשטיין, חיים לנדוי, הלל קוק, אסתר רויאל-נאור, שמואל כץ, שושנה פרסיק, יוסף ספיר, ד"ר הרברט פדר, מאיר וילנר, נתן פרידמניליון, רחל כהן, ג'רג'ירה אמין, זכריה גלוסקא, וחבר של סיעת הספרדים.

א. אלמליח (הספרדים):

בשם סיעת הספרדים אנו מציעים לוועדה המתמדת את מר אליהו אלישר.

א. פרמינגר (הקומוניסטים העבריים):

אני מפנה את תשומת-לב האסיפה המכוננת לעובדה, שבעקבות ההתפתחות בקרב המפלגה הקומוניסטית נוצרה סיעה נוספת, סיעת הקומוניסטים העבריים. הייתי מבקש מכבוד האסיפה המכוננת להתחשב בעובדה הזאת שטרם היתה קיימת בזמן ההתייעצות הבינ-סיעתית, היות וכיום סיעתו של מר מיקוניס אינה מייצגת אותי.

ש. מיקוניס (מקי"י)

באסיפה המכוננת ישנה רק סיעה של המפלגה הקומוניסטית הישראלית. המפלגה הקומוניסטית הישראלית

היו"ר י. שפרינצק:

וכעת הגיעה שעת הנעילה של הישיבה הראשונה של האסיפה המכוננת בישראל.

נבחר ישראל, צירי הקונגרס הראשון, בדרך ארוכה והגענו עד הלום — דרך של דורות, ארצות, גלויות ונסיונות איומים. הלכנו עד שהגענו לתחנת נופש ראשונה — ועידת קטוביץ, תחנת עידוד ראשונה לרצון האומה. מקטוביץ הלכנו עד שהגענו לכאול — כאול של הרצל. כאול היא שעוררה את כל הכוחות הנרדמים והגנוזים של האומה התעוררות רבה.

מכאול הלכנו והולכנו את כל כוחות עמנו המתעוררים עד תל-אביב, אשר בה, קבל-עם וקבל כל העמים, הודענו את החלטתנו להתקיים כאומה עצמאית וכמדינה יהודית. ומכאן — בקפיצת הדרך בהיסטוריה העברית, בהשראת בנינו שנפלו על אדמת ישראל, בהתעוררות הרצון העליון והכשרון המתגבר והמעשה המפליא —